

Bladet

NATURSKOLEFÖRENINGEN • NR 2/08 • ÅRGÅNG 22

NATURSKOLEFÖRENINGEN

är en intresseförening för människor som arbetar med utomhuspedagogik.

Vi arbetar för en idé; att lära in ute. Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Kunskapen om naturen börjar i naturen!

MEDLEMSSKAP

Enskilda personer och organisationer är välkomna som medlemmar. Enskild medlem får ett ex. av Bladet, som utkommer med fyra nummer per år. Institutioner får 3 ex. per nummer.

ÅRSAVGIFT

- enskilda medlemmar 200 kr
 - organisationer/institutioner 400 kr
- Anmäl dig på föreningens postgiro 493 33 84 - 2. Uppge namn, adress och telefon.

ADRESS

Naturskoleföreningen
c/o Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda

BLADET

Naturskoleföreningens medlemstidskrift. Utkommer med fyra nummer per år.

ANSVARIG UTGIVARE

Stina Lindblad

REDAKTÖR

Robert Lättman

ADRESS

Bladet
c/o Robert Lättman
Strandvägen 2
148 30 Ösmo
Tel. 08-520 73708, 520 27437(hem)
robert.lattman@naturskolan.pp.se

HEMSIDA

www.naturskola.se

TRYCK

Affärs- & Tidskriftstryck, Vallentuna

UPPLAGA

1200 ex.

PAPPER

Multi Art Silk
Miljömärkt "Bra miljöval"

ANNONSER

Helsida 600 kr
Halvsida 300 kr
Kvartssida 200 kr

MANUSSTOPP

Nr 3/08 1 september

FRAMSIDA

Foto: Daniel Åberg

STYRELSEN

kan Du vända Dig till om Du vill veta mer om föreningen eller har någon idé som Du vill framföra.

ORDFÖRANDE

Stina Lindblad
Hyttö Naturskola
Älvkarleby kommun
Box 4
814 21 Skutskär
070-645 11 92
stina.lindblad@fcedu.alvkarleby.se

KASSÖR

Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda
070 767 51 59
kristina.jarnedal@utb.harryda.se

LEDAMÖTER

Agneta Fries
Skogsbyrnet 2
903 43 Umeå
090-13 87 83, 070-22 06 358
agneta.fries@umea.se

Gun Jacobsson
Anders Billes väg 2
240 10 Dalby
046-209486, 0706-545057
s-e.gun.jacobsson@telia.com

Kalle Lindeborg
Lidberga 3
186 91 Vallentuna
08-51025325, 070-720 44 86
kalle.lindeborg@sollentuna.se

Anna Aldén
Byle Halmbyboda
755 94 Uppsala
018-317498, 018-7278054,
0708-563802
anna.alden@uppsala.se

Daniel Åberg
Länsstyrelsen i Skåne Län
Förvaltning Kullaberg
Blåkullavägen 6
260 42 Mölle
042-347201, 0702-086363
daniel.berg@m.lst.se

Matts Aronsson
Natur- och Kulturskolan på Rås
Hubbarpskolan
573 82 Tranås
0140-68429, 070-3676187
matts.aronsson@os.tranas.se

Christer Svensk
Västerås stad
proAros Lärande utb. Skolgem. stöd
Naturskolan Asköviken
721 87 Västerås
021-394159, 070-4658310
christer.svensk@edu.vasteras.se

REDAKTÖR FÖR BLADET

Robert Lättman 08-520 73708 (arb)

WEB-ANSVARIG

Sam Peterson 044-13 63 61
naturskolan@utb.kristianstad.se

UTSTÄLLNING

Du som vill köpa naturskoleaffischen eller ha informationsmaterial om naturskolor, kontakta Michael Roos på tel 035-13 82 07

TILL ALLA SKRIBENTER

Vi i redaktionen är tacksamma om Du hjälper oss med några enkla saker när Du skriver i Bladet:

- Dela upp texten i mellanrubriker.
- Bifoga gärna illustrationer (teckningar, foton).
- Glöm inte att sända med din adress om Du vill ha materialet tillbaka.
- Viktigt om filer via CD eller mail: Skicka en fil med din egen layout där det framgår var bilder passar. Skicka också en ren fil där Du sparat texten i Word i typsnitt Times utan inslag av layout, tabeller eller andra finesser som finns i textprogrammet.
- Det går bra att skicka material som e-post:
robert.lattman@naturskolan.pp.se

Bladet 2/08

Föreningssida.....	2
Ledare.....	3
Inte som vi tänkt oss.....	4
Gårdsutveckling.....	6
Platsens betydelse.....	9
Naturum - vad är det?.....	10
Naturskolor i Sverige, karta.....	11
Naturskolor i Sverige, adresslista.....	13
Biotopia.....	19
Naturskola i Botaniska trädgården.....	20
Naturrutan.....	23

Ansvar för innehåll i detta nummer:

Naturskoleföreningens styrelse

Att göra en nedläggning av naturskolan omöjlig!

Varje år inför att verksamhetsberättelsen ska skrivas summerar vår kassör Kristina avgående och nytillkomna medlemmar, både naturskolor och enskilda medlemmar. Detta besked brukar vara både glädjande och lite nedslående. Det glädjande är förstås att vi blir fler naturskolor i landet och att vi får nya enskilda medlemmar som är intresserade av utomhuspedagogik! Det som värre är att det varje år läggs ned ett par naturskolor, oavsett om huvudmannaskapet är kommunalt eller privat. Styrelsen har under året som gått stöttat flera kollegor i deras kamp om att få behålla sin arbetsplats. Tyvärr har det inte alltid gått som vi velat.

Det är få anställda som är villiga att kämpa lika hårt som naturskolepedagoger för att behålla sin arbetsplats. Det slits hårt på den egna bilen, den egna utrustningen, den egna fritiden och självklart den egna familjen bara för att man så gärna vill fortsätta möta glada barn och pedagoger ute! En stor eloge till alla er som kämpar, kom ihåg att vi kan ta hjälp av varandra i föreningen med stort och smått!

Jag tänkte dela med mig av mina tips på hur man blir en faktor att räkna med i den egna kommunen. Nu ska sägas att jag har förmånen att bedriva naturskoleverksamhet i en mycket liten och förhållandevis lättarbetad kommunal organisation. Vi är bara knappt 9000 invånare här i Älvkarleby. Därför kanske tipsen kan kännas främmande och svåra för er som jobbar i större kommuner, men jag hoppas att det i alla fall kan väcka några tankar!

2004 fick jag chansen att i projektform starta en naturskola i lilla Älvkarleby kommun söder om Gävle. Kommunen har en gedigen arbetartradition och andelen elever som går vidare till universitet och högskola är klart lägre än genomsnittet i landet. Naturskolan är ett steg på vägen mot större intresse för naturvetenskap, matematik och teknik. Naturskolans verksamhet är kommunal och gratis för kommunens barn och elever.

Det första jag gjorde var att bjuda in mig till alla kollegium och träffar för förskolans personal. Dels för att presentera mig och dels för att tala om vad jag kunde hjälpa till med. Jag började boka in besökare och till en början handlade det mycket om att visa om och hur utomhuspedagogiken fungerar som ett komplement till den ordinarie undervisningen

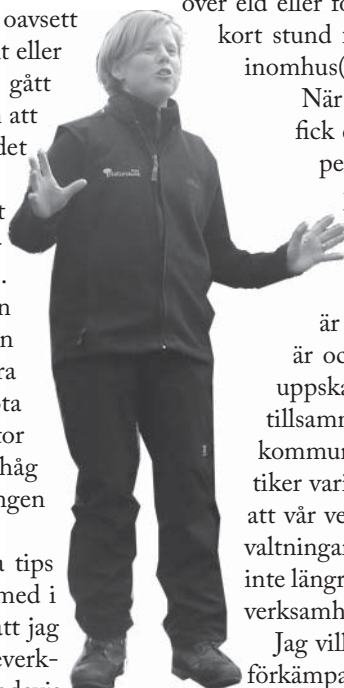
inom ovan nämnda ämnen. Men viktigt kändes det också att tillgodose pedagogernas önskemål och vara en resurs för dem i arbetet med att nå målen i alla andra ämnen. Utan ett väl fungerande samarbete med pedagogerna vet vi alla att det inte går att bedriva naturskoleverksamhet.

Ganska snart började funderingarna på vilka andra grupper som var viktiga att nå. Mitt kontaktnät har sedan starten hela tiden ökat och omfattas nu av högskolan, lokala företagare, pensionärsföreningar, Svenska kyrkan, lokala föreningar, politiker, tjänstemän och arbetsgrupper inom skol- och miljöförvaltning. Alla dessa gruppers kontakt med naturskolan ser olika ut. En del kommer till naturskolan på en heldag med naturskoleaktiviteter och matlagning över eld eller fortbildning. Andra har jag träffat en kort stund för att informera om verksamheten, inomhus(!).

När jag träffade pensionärsgruppen senast fick de prova 1-metersrepen och kyrkans personal fick färga garn, företagarna fick paddla, förvaltningspersonalen fick köra isdubbsrace på mage över isen och politikerna fick göra eld med flinta och stål. Något jag har upptäckt är att oavsett hur kort eller långt mötet är och hur mycket bilder jag än visar så uppskattas de praktiska aktiviteterna vi gör tillsammans allra mest. Idag har nästan alla kommunens förvaltningar och de flesta politiker varit på naturskolan och det har lett till att vår verksamhet finns inskriven i flera förvaltnings styrdokument. Naturskolan bedrivs inte längre i projektform utan är en permanent verksamhet i kommunen.

Jag vill uppmana er, utomhuspedagogikens förkämpar, att lägga näsan i blöt på så många platser och områden som möjligt! Blanda er i de områden där naturskolans aktiviteter kan bidra. Hjälp miljöförvaltningen med naturvårdsinsatser, miljösatsningar och inventeringar, gör utställningar om era aktiviteter, bjud in till öppet hus på skolloven och erbjud naturskola för allmänheten, inventera golfbanans vattenhinder och visa på dess mångfald. Lagg er i arbetet med den pedagogiska utvecklingen i kommunen, erbjud fortbildning, ordna naturskola för mindre grupper och enstaka elever med särskilda behov, samarbeta med vuxenutbildningen, särskolan och de nya svenskarna i kommunen. Var efterhängsen på de journalister som arbetar på lokalradio, tv och tidningar, annonsera och se till att synas ofta i det lokala annonsbladet, affischera på närbutiken och be lärarna skicka ut er information med klassernas veckobrev. Ta er in, och visa praktiskt vad ni gör. Lycka till och skriv gärna en rad till Bladet om hur just ni har gjort er outhärliga i ert område!

STINA LINDBLAD

Det blev inte som vi hade tänkt oss – det blev bättre

Svalsta Skola i Nyköping brann ner i maj 2004 och eleverna fick en skolskog. Här berättar Ronny Söderqvist och Niklas Eriksson om sina upplevelser.

Stora delar av vår skola brann maj 2004. Uppbyggnaden av vår, idag nya fina skola, drog ut på tiden och verksamheten var inhyst i trånga provisoriska baracker. Vilket bland annat innebar att träslöjden stod utan lokal inför läsåret 06/07. Vad gör man då? Samtidigt hade Nyköpings kommun, i samarbete med Skogstyrelsen, erbjudit hjälp till skolor i kommunen att starta skolskogar. Erbjudandet bestod av ett ekonomiskt bidrag på 10.000 kronor samt praktisk hjälp att röja skog och t.ex. ställa i ordning en sittplats med bänkar av stockar. Vi hade under läsåret 05/06 planerat och funderat hur vi praktiskt skulle nyttja vår blivande skolskog. Kontrakt med markägare (kommun samt privatperson) hade upprättats våren 2006.

Ämnesintegrering

Inför läsåret 06/07 blev jag, Ronny, som är Ma/No lärare på skolan, övertalig. Min ämneskompetens var skolan i stort behov av och därför kunde vår rektor övertala kommunen om att få behålla mig på skolan.

Uppdraget för mig blev att starta skolskogsarbetet på skolan. Jag och Niklas, som är träslöjdlärare, satte oss ner och funderade på hur skolan skulle gå tillväga med dessa nya förutsättningar. Det resulterade i ämnesintegrering mellan matematik, naturorientering, teknik och träslöjd.

Planeringen

Under planeringsveckorna i augusti, vandrade vi runt i skogen, inventerade och grunnade. På plats i skogen kom gestaltningstankar om hur vi ville att saker och platser skulle/borde ta form. För att kunna förlägga verksamheten helt och hållet i skogen ville vi ha en samlingsplats med eldstad och tak över huvudet. Samlingsplatsen vi valde ligger ca 1000 barnsteg från skolan, en promenad på knappt 10 min. Då vi såg att många av våra tänkta byggen

och aktiviteter krävde färdigheter som vi finner hos de äldre barnen, valde vi att under hösten, börja med eleverna i våra tre parallella 5-6:or.

En väsentlig tanke i den fysiska planeringen av vår skolskog var att skapa olika rum, genom att bland annat uppmuntra elever att skapa namn på platser och byggen. Rummen/platserna ger eleverna en relation till skogen samt underlättar elevernas möjlighet att orientera sig. Därför var det viktigt att alla byggen och aktiviteter kopplades till dessa rum t.ex. kojorna vid Rumpberget, Trätornet, Lilla terrängvarvet, Snårskogen osv.

Fritidssysselsättning

Alla människor har behov av att bo i sig på en ny plats. Det såg vi också hos våra elever som började bygga kojor så fort de fick chansen till det. Men varför bygga kojor på skoltid, det kan man väl göra på fritiden? Vår tanke var att stärka elevernas känsla för deras skolskog. Vi uppmuntrade dessutom eleverna till att gå dit på fritiden för att bygga vidare på sina kojor.

Vandalism

Hur mycket vågar man bygga, i rädslan för förstörelse och vandalism? Alla skolskogsbyggare har, liksom våra elever, tankar kring detta. Det varierar givetvis mycket beroende på omgivning. Vår samlingsplats och vindskydd valde vi att placera i öppen terräng och nära bebyggelse, ca 150 m. Skolan uppmuntrar alla boende i området att nyttja de vindskydd, med sittplatser och eldstäder som byggts upp. Vår skolskog har glädjande nog drabbats av förstörelse i liten omfattning och när så har skett har många av skolans elever samt föräldrar varit där och städat på fritiden.

Samarbete

I arbetet med våra byggen i skogen,

byggde våra tre 5-6:or upp ett stort vindskydd, iordningställde sittplatser och två eldstäder vid vår samlingsplats. Över eldstäderna spändes tak av presenningar. I skapandet av dessa byggen sattes våra elever på prov i samarbetsförmåga. Det talas mycket om individualisering i skolan. Men i arbetet i vår skolskog har fokus legat på det kollektiva arbetet. Byggena i skogen liknade en stafett, där eleverna lämnade över till nästa "löpare". Nästa gång var de väldigt nyfikna på hur långt de andra "löparna" hade hunnit.

- Vad har de gjort, hur ser det ut, vad kan vi göra idag?

Modell

När vi presenterade idén att bygga ett stort vindskydd för eleverna hade vi skisser och enkla ritningar för att visa hur vi tänkt oss hur det skulle se ut. Vi märkte dock snart i arbetet med vindskyddets grund att eleverna hade mycket svårt att förstå hur stort det faktiskt skulle bli, det som de höll på att bygga. En skalenlig modell tillverkades för att underlätta förståelsen. Att kunna föreställa sig något som inte finns ställer stora krav på abstraktionsförmåga. Denna förståelse och färdighet tränas varje gång elever skapar något nytt. Detta är den mest

En skalenlig modell tillverkades för att underlätta förståelsen.

komplikerade delen av slöjdprocessen; att kunna föreställa sig sin sak (idé) få ner tankarna på ett papper för att kunna planera arbetet med materialåtgång, metodval och behov av redskap. Trots modell och ritning var elevernas kommentarer fyllda av förvåning då stommen till taket började resas och en del först då insåg vilken jättegrej de stod och spikade på.

Två i en klass

Som vi inledningsvis nämnde, kunde vi välja att Träslöjds- och Ma/NO-lärarna var ute en hel förmiddag med en klass. Detta gav oss en enorm möjlighet att ge arbetet i vår skolskog en bra start. Dessutom gav det oss en frihet att kunna välja mellan att ha halva klassen var i skogen eller att vara tillsammans, två pedagoger på en klass. Detta tog vi verkligen vara på och det var fantastiskt för oss pedagoger att få bolla idéer i planering och utvärderingar. Så här borde alla få möjligheten att arbeta!

Inte som vi tänkt oss

Även om vi hade klara bilder av hur våra byggen skulle se ut, och även om en del liknar våra idéer, är det många saker som inte gör det. Staketet som utgör en entréport till vår samlingsplats tänkte vi oss något i stil med vår barndoms vildavästernfort. Detta var bland det första som eleverna på eget initiativ satte igång att bygga med hjälp av pinnar och slakor. Vi såg inte det vi hade tänkt oss, men vi såg att eleverna lärde sig att välja material, samarbeta, hantera verktyg, planera, konstruera osv. Det blev inte som vi hade tänkt oss.....det blev bättre!

Vi hoppas att få återkomma med ytterligare rapporter från vår skolskog. Nästa gång kommer vi att berätta om några av de ämnesövergripande uppgifter eleverna utfört i uppbyggandet av vår skolskog, där vi förenat kursplanernas strävansmål och uppnåendemål från flera olika ämnen.

TEXT OCH FOTO: NIKLAS ERIKSSON OCH
RONNY SÖDERQVIST
SVALSTASKOLAN, NYKÖPING

NIKLAS.ERIKSSON@EDU.NYKOPING.SE
RONNY.SODERQVIST@EDU.NYKOPING.SE

5-6:orna i början av bygget...

...och det färdiga resultatet.

Fakta

2004 i maj - Svalsta skola brinner, en vecka före skolavslutningen.

2005 kommunen får medel för att skolorna ska kunna bygga skolskog/uteklassrum

2006 vt kontrakt upprättas med markägarna.

2006 ht skolan har ingen slöjdsal och ingen idrottssal. Ronny och Niklas arbetar med skolskogen hela hösten tillsammans med eleverna.

2007 Skolskogen används av alla elever. Hela skolan har en gemensam skolskogsdag både vår och hösttermin.

2008 Nyköpings kommuns alla skolor har en skolskog som de använder regelbundet. Ett nätverk för skolornas kontaktpersoner har bildats och den första träffen hölls i mars. Då färgade vi garn på stormköket och diskuterade vad man kan göra i sin skolskog och vilka problem som kan uppstå och hur man löser dem.

Gårdsutveckling på Tegelhagen

Barnen har hämtat grus med en skottkärra. Här hjälps de åt att hälla ut det på marken. På gruset ska vi ställa trädgårdsplattor och sedan bygga grunden till affären. Jag har många gånger sett barnen i fantastiskt fina samarbeten när vi arbetat med gårdsutvecklingen. Man kan tydligt se dem visa empati och att de redan nu klarar att arbeta tillsammans mot gemensamma mål.

*Barnen har spikat i varenda spik i golvet.
Det var inga problem att hitta arbetskraft.*

PLATSENS BETYDELSE

PLATSENS BETYDELSE I STORT

Som naturskolepedagoger tror jag att vi oftast känner till platser och lämpliga utflyktsmål i skolornas närhet, platser där vi tycker det är bra att bedriva utomhuspedagogik. Olika miljöer ger möjligheter till skiftande aktiviteter i olika ämnen. Som pedagog på skolan finns kanske inte samma tid och möjlighet att leta upp de här smultronställena. Man kanske inte ens bor på orten där skolan finns.

I Lund har vi inte naturen alldeles runt knuten, därför har vi valt att inventera olika platser och områden i kommunen. Platser som vi kallar Uteklassrum. För närvarande har vi 22 stycken.

Vi beskriver naturvärden, naturtyp, en del av växt och djurlivet. Hittar lämpliga "rum" i området. Rum att uppleva, vila, berätta och bedriva undervisning i. Vi ger råd om lämpliga övningar som passar just i detta Uteklassrum. En plats är kanske lämplig för svampundervisning, en annan när man vill arbeta med vatten, en tredje visar alla våra vårblommor osv. Vi ger vägbeskrivning, kartbild och tips på hur man tar sig till platsen.

Se www.naturskolan.lund.se klicka sen på grenen med Uteklassrum, så kan ni se hur vi lagt upp arbetet.

I samband med att vi lägger ut ett nytt Uteklassrum har vi en fortbildning för våra pedagoger för att de ska lära känna området. Även stadens parker är Uteklassrum. Vi har fått stor uppskattning och gett många aha-upplevelser, när pedagoger blivit presenterade för nya utflyktsmål.

PLATSENS BETYDELSE I SMÅTT

Jag vet inte när jag började tänka särskilt på den lilla platsens betydelse, inte bara platsen utan vikten av att skapa välbefinnande tillsammans med den grupp jag är ute med. Jag tror att känslan och förmågan kom till mig när jag under nästan 20 år var ute med små Mullebarn. De fantastiska stunderna nära marken och vikten av att alla skulle må bra lärde mig mycket. Många år senare kom Joseph Cornell med sin Flow Learning. Där pekar han bland annat på vikten av att skapa en bra atmosfär. Ännu en gång bekräftades ett arbetssätt som går ut på att skapa rätt förutsättning för att kunna ta emot det budskap vi vill nå ut med.

När vi är ute med en grupp elever och vill förmedla något lönar det sig att tänka till runt platsen. Står vi, eller sitter vi bättre där borta osv. Att man sitter skönt och att alla ser, att vi hittar en lä-, skugg- eller solplats. Elever, som sitter i en klunga bakom varandra är ingen bra förutsättning. Små detaljer kan avgöra hur stor koncentrationen blir. Jag har tagit detta till mig och tänker ofta i "bra rum", även när jag är ute på egen hand. Det har blivit en vana. Inte sätter man sig med matsäcken på öppen mark där det blåser, om det

finns en dunge med lä och träd lämpliga som ryggstöd. Med de här tankarna önskar jag alla en härlig vår med mycket uteverksamhet och många sköna stunder bland fåglar, blommor, elever och matsäckar.

Hälsningar från en som numera är ute med Knyttebarn, små treåringar i vuxnas sällskap. Så sluts cirkeln. Små barn behöver också "goa" rum i naturen.

GUN JACOBSSON
LUND

Slöjda ute!

Kurs i naturslöjd med material från skogen för utomhuspedagoger.

Kursledare: Nicke Helldorff.

Kursplats: Näshulta (mitt emellan Eskilstuna och Katrineholm).

Tid: 23-24/10 -08 kursstart torsdag kl 10 och avslutning fredag kl 16.00.

Kursbeskrivning: Vi prövar att tillverka slöjdföremål med olika verktyg. Vi gör saker att använda eller som är helt onyttiga, saker som låter eller är tysta, föremål som vilar på en tradition eller är ren fantasi. I kursen ingår också grunderna i knivslöjd, material- och verktygskunskap, litteraturtips och erfarenhetsutbyte.

Kost och logi: Enkelt inomhusboende och utemat ingår.

Kurskostnad: 800 kr, begränsat antal platser.

Möjlighet till övernattning finns onsdag resp fredag kväll och transport till och från Eskilstuna eller Katrineholm.

Anmälan: innan 1/9 till: info@handochtanke.se

Naturum – vad är det?

**”Ett samarbete med skolan bör finnas,
gärna i form av naturskoleverksamhet”**

Kasta Mjölner på jättar och troll – ett vikingaspel som påminner om dagens kubb

”Ytterst gäller det att vi tillägnar oss och våra barn, den nya generationen, en spirande insikt om alla organismers beroende av varandra och därmed en realistisk uppfattning om människans roll i tillvaron. [...] Med den inställningen går människan inte längre ut i naturen, hon går in i den.”
Lennart Rådström: ”In i naturen” (1977)

TEXT OCH FOTO: DANIEL ÅBERG
KULLABERGS NATURUM

Svenska

språk, lyssnat på fakta och saga, ställa frågor och skriva domarring-suppgiften

Matematik

stega och räkna ut omkretsen på domarringarna

No

natur, allemansrätt och friluftsliv

Geografi

karta, ortsnamn, resmål till olika platser och kunskaper om

Historia

sten-, brons, järnåldern, medeltid till idag

Samhällskunskap

förståelse för människor under forntiden till idag

Religionskunskap

religionsförståelse i ett historiskt perspektiv

Idrott

vandring, leka, kasta, friluftsliv

Musik

lyssna på forntidsljud och mungiga

Bild

rita och skapa en ”levande” domarringplats från forntiden.

Adressändring och medlemskap

Vänd dig till mig om du vill ändra något eller om du har frågor angående medlemskap! Kontakta mig på:

Natur- och Kulturskolan i Härryda kommun
Box 123
430 63 HINDÅS

E-mail: kristina.jarnedal@utb.harryda.se
eller telefon 070-767 51 59

Kristina Jarnedal

*Naturskolor
i
Sverige 2008*

REGION NORR

LULEÅ MILJÖSKOLA
PITEÅ NATURSKOLA
SKELLEFTÅ NATURSKOLA
NATURUM VINDELFJÄLLEN AMMARNÄS
NATURSKOLAN I UMEÅ
NATURSKOLAN KOM UT
NORRA DALARNAS NATURSKOLA
VÄXTHUSET I SÖDERHAMN
FALU NATURSKOLA
BARKENS NATUR- OCH KULTURSKOLA
HYTTÖ NATURSKOLA
NATURUM FÄRNEBOFJÄRDEN
GRÖNA KUNSKAPSHUSET
ÖSTHAMNARS NATUR- OCH TEKNISKSOLA

REGION VÄST

SOLBUSSEN- NATURSKOLAN I KARLSTAD
 ASPÖ NATURSKOLA
 HORNBERGA NATURUM
 KOSTERS TRÄDGÅRDAR
 EKOPARK STRÖMSTAD
 VARA NATURSKOLA
 HUNNEBERGS NATURSKOLA
 NATURUM TANUM
 ÅLESLANS NATUR- OCH KULTURSKOLA
 HÄRRYDA NATUR- OCH KULTURSKOLA
 MARKS NATURSKOLA
 NAVETS UTEVERKSAMHET
 MILJÖLABBET ROTEN
 MILJÖKUNSKAP PÅ VÄG
 NATURHISTORISKA MUSEET
 BC NATUR OCH KULTUR
 NATUR- OCH KULTURSKOLAN ÅSKHULTS BY
 FALKENBERGS RULLANDE NATURSKOLA
 HALMSTAD NATURSKOLA

KULLABERGS NATURUM
 FREDRIKSDAL MUSEER OCH TRÄDGÅRDAR
 MILJÖVERKSTADEN
 NATURUM SKÅRALID
 NATURSKOLAN/ EKOCENTER SÖDERÅSEN
 KRISTIANSTADS NATURSKOLA
 IRE NATUR- OCH KULTURSKOLA
 NATURSKOLAN I SÖLVEBORG
 NATURUM BLEKINGE
 NATURSKOLAN I LUND
 MALMÖ NATURSKOLA
 HÖRIELGÅRDEN
 NATURSKOLAN GLADAN
 STENSHUVUD NATURUM
 MARIETORPS NATURSKOLA

REGION SYD

NICMA NATURSKOLA
 EKOTUREN - MILJÖ- OCH NATURBUSSEN
 CENTRUM FÖR MILJÖ- OCH UTMOMHUSPEDAGOGIK
 NATURCENTRUM - LINKÖPINGS NATURSKOLA
 NATURUS NATURSKOLA
 NATURUM ÖMBERG
 BRÅBYGDENS NATUR- OCH KULTURSKOLA
 NATUR- OCH KULTURSKOLAN PÅ RAS
 EKOBUSSEN
 EKOLOGISKA FORSKNINGSTATIONEN
 UPPLEVA NATURSKOLA
 NATURUM STORE MOSSE
 HUSEBY NATURSKOLA

REGION ÖST

UPPSALA NATURSKOLA
 UPPLANDSSTIFTELSENS NATURSKOLA
 ASKÖVIKENS NATURSKOLA
 ENABYGDENS NATURSKOLEVERKSAMHET
 NATURSKOLAN I ESKILSTUNA
 NATURSKOLAN I HÄBO
 SIGTUNA NATURSKOLA
 UPPLANDS VÄSBY NATURSKOLA
 NATURSKOLAN I SOLLENTUNA
 KYRKHAMNS FÄLTSKOLA
 ULVSÄTTRASKOLAN NATURSKOLAN
 SOLNA NATURSKOLA
 EGGEBYGÅRDS FÄLTSKOLA
 EKERÖ MILJÖUTBILDNING
 NATURENS HUS
 SPRÅNGBRICKAN
 BOTKYRKA NATURSKOLA/FÄLTBUSSEN
 FÄLTSKOLAN I SKÄRHOLMEN
 NACKA NATURSKOLA
 TYRESÖ NATURSKOLA
 SÖDETÄLJE NATURSKOLA
 NYNÄSHAMNS NATURSKOLA
 NATURSKOLAN VID SÖRMILANDSKUSTEN
 NATURUM STENDÖRREN
 NATURSKOLAN NATURENS HUS
 NATURSKOLAN I KVARNTORP

Region Norr

BARKENS NATUR- OCH KULTURSKOLA

(Gun Sörbring)
Box 506
777 25 Smedjebacken
073-9137348
gun.sorbring@edu.smedjebacken.se

FALU NATURSKOLA

(Evis Engman, Mia Bucht, Helge Sonntag, Anders Sjöberg)
Lilltorpsv. 55
791 94 Falun
023-83 101, 023-82 100
naturskolan@falun.se
www.falun.se/naturskolan

GRÖNA KUNSKAPSHUSET (EKO. FÖR.)

(Inga-Britt Persson)
Skärsjö 163
740 45 Tärnsjö
ingabritt@ostakil.com

HYTTÖ NATURSKOLA

(Stina Lindblad, Andreas Opitz)
Älvkarleby kommun
Box 4
814 21 Skutskär
tel 070-6451192
stina.lindblad@fcedu.alvkarleby.se

LULEÅ MILJÖSKOLA

(Göran Öhman, Kicki Stridfelt, Anders Abrahamsson)
Rådstug. 18
971 85 LULEÅ
tel: 0920-45 33 17, fax: 0920-45 49 34
Anders 070- 564 55 88
Göran 070- 564 56 92
goran.ohman@skol.lulea.se

NATURSKOLAN KOM UT

(Gunnel Malm, Susanne Olofsson)
Friluftscentrum
Stora Berget
Box 858
851 24 SUNDSVALL
070-649 53 76(Gunnel)
070-642 49 86(Susanne)
fax 060-61 02 21
komutnatur@skola.sundsvall.se

NATURSKOLAN I UMEA

(Erika Åberg, Agneta Fries, Lennart Wendel, Hasse Lindborg, Nisse Karlsson, Matz Glantz, Petra Rantatalo)
Utmarksvägen 1
903 45 Umeå
tel : 090-16 50 95, 070-569 03 21
erika.berg@umea.se
www.umea.se/naturskolan

NATURUM VINDELFJÄLLEN

AMMARNÄS

Box 113
920 75 AMMARNÄS
0952-60165, 070-3680165
ludmila.wieslandser@ac.lst.se
tomas.staafjord@ac.lst.se

NATURUM FÄRNEBOFJÄRDEN

(Jessica Berg)
Gysinge Bruk
810 21 Gysinge
jessica.berg@x.lst.se

NORRA DALARNAS NATURSKOLA

(Ylva Grudd)
Naturskyddsföreningen i Dalarna
Fredsgatan 1
792 32 Mora
tel/fax: 0250-16633, 070-827 17 07
ylva.grudd@snf.se

PITEA NATURSKOLA

(Stefan Eriksson, Stefan Bergmark)
Helgenäsgatan 13
945 31 Norrfjärden
0911-697562
pitea.naturskola@edu.pitea.se
stefan.eriksson@edu.pitea.se
stefan.bergmark@edu.pitea.se

SKELLEFTEÅ NATURSKOLA

(Ulla Ericsson, Bengt Markusson, Staffan Andersson)
Strandg. 33
931 31 SKELLEFTEÅ
tel: 0910-73 52 95, fax: 0910-73 52 87
mobil Ulla: 070-399 04 42
mobil Bengt: 070-591 90 27
mobil Staffan: 070-577 84 16
ulla.ericsson@skelleftea.se
bengt.markusson@skelleftea.se
staffan.andersson@skelleftea.se

VÄXTHUSET

(Ralph Pampers)
Mobodarne
825 93 Söderhamn
0270-427050

ÖSTHAMMARS NATUR- OCH

TEKNIKSOLA

(Christina Jansson)
Rådmansgatan 25
742 32 Östhammar

Region Mälardalen

ASKÖVIKENS NATURSKOLA

(Christer Svensk, Niclas Lignell, Bodil Lövgren, Magdalena Löfgren)
Västerås stad
proAros Lärande utbildning
skolgemensamt stöd
721 87 Västerås
tel/fax: 021-39 41 59
christer.svensk@edu.vasteras.se
niclas.lignell@edu.vasteras.se
bodil.lovgren@edu.vasteras.se
magdalena.lofgren@edu.vasteras.se
www.vasteras.se/naturskolanaskoviken

BOTKYRKA NATURSKOLA /

FÄLTBUSSEN

(Annika Norin, Anders Bengtsson)
Munkhättevä. 45
147 85 TUMBA
tel/fax: 08-530 611 45, 08-530 611 80
mobil: 070-886 10 77, 070-886 10 68
faltbussen@botkyrka.se
www.botkyrka.se/kommunalservice/miljo-halsoskydd/faltbussen

EGGEBYGÅRDS FÄLTSKOLA

(Susanne Fabricius, Anna Rådström, Lotta Fabricius)
Eggeby gård
163 62 Spånga
tel: 08-750 46 00, 070-7619400

EKERÖ MILJÖUTBILDNING

(Lena Borg)
Box 205
178 23 Ekerö
lena33573@hotmail.com

ENABYGDENS

NATURSKOLEVERKSAMHET

(Sven Andersson, Mikael Bernövall)
S:t Iliansskolan
Box 194
745 23 ENKÖPING
tel 070-331 19 17
sven.andersson@korsang.enkoping.se
tel 070-278 71 11
mikael.bernovall@orsundsbro.enkoping.se

FÄLTSKOLAN I SKÄR HOLMEN

(Birgitta Sang)
Ekholmsvägen 41-43
127 47 Skärholmen
076-82517 70
birgitta.sang@skarholmen.stockholm.se

KYRKHAMNS FÄLTSKOLA

(Pelle Holmberg, Lotta Fabricius, Janne Sääf, Lennart Andersson)
Kyrkhamn
165 72 Hässelby

NACKA NATURSKOLA

(Annika Wiberg, Malena von Huth)
Velamsunds gård
132 36 SALT SJÖ-BOO
tel: 08-718 98 16
fax: 08-718 98 17
naturskolan@nacka.se

NATURENS HUS BERGIANSKA

(Cristina Pontis, Ann Franzén)
Bergianska Trädgården
Box 50017
104 05 Stockholm
tel: 08-16 70 30
fax: 08-16 70 20
miljoinfo@bergianska.se
www.bergianska.se/

NATURSKOLAN I ESKILSTUNA

(Nicke Helldorff, Ann-Sofie Tedenljung, Mi Ahl)
Skogsängsskolan
Vasavägen 33
631 56 ESKILSTUNA
naturskolan@eskilstuna.se
tel: 016-51 02 01 fax: 016-51 02 08
Nicke: 070-653 54 51
Mi 070-467 12 47
www.eskilstuna.se/utveckling/naturskolan/

NATURSKOLAN I HÄBO

(Lena Sköldberg)
c/o Lena Sköldberg
Torresta byväg 10
746 91 Bålsta
lena.skoldberg@bildning.habo.se

NATURSKOLAN I KVARNTORP

(Britt Eklöf)
Berghugnsvägen 30
692 75 Kumla
019-57 73 18
070-55 88 547
naturskolan@skola.kumla.se

NATURSKOLAN I SOLLENTUNA

(Anna Carin Nyberg, Kalle Lindeborg)
Väsby Gård
191 62 SOLLENTUNA
tel: 08-35 44 02, fax: 08-35 59 20
Anna Carin 073-915 20 13
Kalle 070-7204486
naturskolan@sollentuna.se
www.sollentuna.se/naturskolan

NATURSKOLAN NATURENS HUS

(Niklas Jarl)
Oljevägen 15
702 15 Örebro
019-21 68 50
0702-89 40 70
niklas.jarl@orebro.se

**NATURSKOLAN VID
SÖRMLANDSKUSTEN**

(Lennart Wahlén, Susanne Ekman, Anna Holst)
Nyköpings kommun
Helgona Söra
611 94 NYKÖPING
tel 0155-21 07 57, 070-216 9489
www.edu.nykoping.se/naturskolan

NATURUM STENDÖRREN

(Johanna Öhr)
Länsstyrelsen i Södermanlands län
611 86 Nyköping
073-0318105
johanna.ohr@d.lst.se

NYNÄSHAMNS NATURSKOLA

(Mats Wejdmark, Robert Lättman)
Nynäshamns kommun
Viaskolan
149 81 NYNÄSHAMN
Besöksadress: Sjöudden, Ösmo
tel & mobil: 08-520 73709/73708
fax: 08 520 38590
mats.wejdmark@naturskolan.pp.se
robert.lattman@naturskolan.pp.se
www.nynashamn.se/natursko

SIGTUNA NATURSKOLA

(Jan-Erik Haggarsson, Per Snöbohm)
Sigtuna kommun
195 85 MÄRSTA
tel & fax: 08-592 522 65
per.snobohm@sigtuna.se

SOLNA NATURSKOLA

(Elisabet Brömster, Ninni Reinebo)
Överjärva gård
170 69 SOLNA
tel/fax: 08-655 08 33/08-655 12 68
mobil: 070- 590 74 64
ninni@overjarva.se
elisabet@overjarva.se
solnanaturskola@overjarva.se
www.overjarvagard.se

SPRANGBRICKAN I TURINGE

(Inger och Bengt Mellgren)
Vindhammar
155 91 Nykvarn
tel & fax: 08/55247277
mobil: 070-5220605

SÖDERTÄLJE NATURSKOLA

(Björn Eriksson, Sussie Broqvist, Marlene Ness)
Larslund
151 89 SÖDERTÄLJE
tel/fax 08-550 339 83/08-55061459
naturskolan@sodertalje.se
www.naturskolan.sodertalje.se

TYRESÖ NATURSKOLA

(Solveig Dahl, Jonas Hedlund)
Tyresö Naturskyddsförening
c/o Solveig Dahl
Renlavsgången 326
135 35 TYRESÖ
070 350 11 39 (Solveig)
070-471 16 58 (Jonas)

ULVSÄTTRASKOLAN NATURSKOLAN

Källtorpsvägen 60
176 76 Järfälla

UPPLANDS VÄSBY NATURSKOLA

(Magnus Söderlund, Anders Edbom)
Miljö- och hälsoskyddskontoret
194 80 Upplands Väsby
Besöksadress: Skeppartorp
tel/fax 08-590 899 28/590 819 30
Anders 070-968 76 49
Magnus 073-970 00 88
anders.edbom@upplandsvasby.se
magnus.soderlund@upplandsvasby.se

UPPLANDSSTIFTELSENS

NATURSKOLA

(Kajsa Molander)
c/o Uppsala Naturskola
Hammarskog
755 91 UPPSALA
tel: 018-727 80 54, fax: 018-727 80 32
naturskolan@uppsala.se
www.upplandsstiftelsen.se

UPPSALA NATURSKOLA

(Per Hedberg, Anna Aldén, Erik Borgström)
Hammarskog
755 91 UPPSALA
tel: 018-727 80 54, fax: 018-727 80 32
Anna 070-8563802
naturskolan@uppsala.se
www.upplandsstiftelsen.se

Region Väst

ASPÖ NATURSKOLA

(Manne Rytzman)
Aspö Gård
541 91 SKÖVDE
tel: 0500- 47 11 48, fax: 0500-48 11 14
070-3174552
naturskolan@skovde.se
manne.ryttman@skovde.se

EKOPARK STRÖMSTAD

Strömstad kommun
Tekniska förvaltningen
Margareta Nordström
Norra Bergsgatan 21-23
452 80 Strömstad
tel 0526-15368
ekopark@stromstad.se

FALKENBERGS RULLANDE NATURSKOLA

(Jenny Bolmstedt)
c/o Tångaskolan
Murarevägen 50
311 36 Falkenberg
070-5565061
jenny.bolmstedt@edufalkenberg.se

HALMSTAD NATURSKOLA

(Michael Roos, Irene Bergman, Magnus Göransson, Pernilla Lind)
Kärnhuset, Box 63
301 03 HALMSTAD
tel: 035-13 82 07, fax: 035-15 86 13
0702-685977 (Micke),
0705-898207 (Irene)
michael.roos@utb.halmstad.se
irene.bergman@utb.halmstad.se
mali.badri@utb.halmstad.se
www.utb.halmstad.se/naturskolan

HORNBORGA NATURUM

(Jan Mogol, Mats Rosengren)
Hornborgasjön
521 98 BRODDETORP
tel: 0500-49 14 50, fax: 0500-49 13 38
hornborga.naturum@o.lst.se

HUNNEBERGS NATURSKOLA

(Annette Fredman, Kerstin Hessle, Ann-Sofie Svantesson)
Box 36
468 21 VARGÖN
tel: 0521-22 37 70
info@hunnebergsnaturskola.se
www.hunnebergsnaturskola.se

HÄRRYDA NATUR- OCH

KULTURSKOLA
(Kristina Jarnedal)
Box 123
430 63 HINDÅS
tel: 070-767 51 59
kristina.jarnedal@harryda.se
Lena Andersson
070-356 87 20
hilda.lena@spray.se

KOSTERS TRÄDGÅRDAR

(Stefan von Bothmer)
Långegärde
452 05 Sydkoster
0526-205 99, 070-600 13 13

MARKS NATURSKOLA

(Kenneth Andersson)
Seglorav. 9B
511 71 FRITSLA
tel: 0320-704 18
mobil: 070-31 82 334

MILJÖLABBET ROTEN

(Viktoria Träff)
Göteborgs Botaniska trädgård
Carl Skottsbergs gata 22
413 19 GÖTEBORG
tel: 031-7411108

NATURHISTORISKA MUSEET

(Göran Andersson)
Box 7283
402 35 Göteborg
tel: 031-7752400
goran.andersson@gnm.se

NATURRUM TANUM

Frank Robra
Amunderöd 1
457 96 Tanumshede-Lur
tel 0525-41011
frank.robra@telia.com

BC NATUR OCH KULTUR

Gällingevägen 1029
430 30 Frillesås
0300-543070
info@naturumfjarasbacka.se

NATUR- OCH KULTURARVSKOLAN

ÄSKHULTS BY
(Britta Nyström)
Kulturkontoret
Borgmästaregatan 6
434 32 Kungsbacka
0340-65 23 30
www.askhultsby.se

NAVETS UTEVERKSAMHET

(Erik Vikstrand)
Navet
Nybrogatan 9A
503 31 Borås
tel 0706-087962
erik.vikstrand@navet.com

SOLBUSSEN- NATURSKOLAN I KARLSTAD

(Torbjörn Wrange)
Värmlands Naturum
Mariebergsskogen
651 84 Karlstad
tel: 054-29 57 95, 070- 221 23 60
lars-ola.westerlund@karlstad.se

VARA NATURSKOLA

(Janeric Mörk)
c/o Alléskolan
Skolgatan 24
534 81 VARA
070-694 69 16, fax: 0512-338 32
mobil: 070-555 38 32
naturskolan@vara.se

ÅLESLÅNS NATUR- OCH

KULTURSKOLA
(Gunnar Henriksson, Helene Grantz)
Barn och utbildning
Uddevalla kommun
451 81 UDDEVALLA
tel: 0522-69 70 70
Gunnar 070-574 25 57
Helene 070-284 70 70
helene.grantz@uddevalla.se

Region Öst

BRÅBYGDENS NATUR- OCH

KULTURSKOLA

(Anne Harrysson, Daniel Harrysson)
Östantorp
570 91 Kristdala
0491-71143
naturskolan@brabygden.se
www.brabygden.se

CENTRUM FÖR MILJÖ- OCH

UTOMHUSPEDAGOGIK

LINKÖPINGS UNIVERSITET

Hus Key
Anders Szczepanski
581 83 Linköping
tel 013-28 19 91, 0709-756803
andsz@ibu.liu.se
www.liu.se/esi/cmu/welcome.html

EKOBUSSEN

(Claes Hellsten)
c/o Claes Hellsten, Ormenäs
Stamseryd 56
563 00 Gränna
tel: 0390-500 84
mobil: 010-286 79 79, 070-3269685

EKOTUREN/MILJÖ OCH

NATURBUSSEN

(Anette Aspegren-Guldorff)
Studieförbundet i Östergötland
Kungsgatan 53
602 33 NORRKÖPING
tel: 011-29 09 07, 0708-13 45 10
mobil: 0708-13 45 10
anette.aspegren.guldorff@nrk.sfr.se
www.ekoturen.se

EKOLOGISKA FORSKNINGSTATIONEN

(Kajsa Glemhorn)
Ölands Skogsby 6280
386 93 Färjestaden
info@ekoforsk.uu.se

HUSEBY NATURSKOLA

(Anders Larsson)
c/o Skogssällskapet
Box 235
281 23 Hässleholm
020-515556
naturskolan@husebybruk.se
www.husebybruk.se/main_naturskolan

NATURCENTRUM

(Knut Eriksson, Carina Brage)
Linköpings naturskola
Lasarettsg.1
582 29 Linköping
tel: 013-20 62 68
naturcentrum@calluna.se

NATURUS NATURSKOLA

(Malin GRanlund-Feldt)
Tåkerns trädgård
Herrestad 321
592 92 Vadstena
0143-24143, 073-8202927
malin@naturus.se

NATUR- OCH KULTURSKOLAN PA RAS

(Matts Aronsson)
Junkaremålsskolan
573 82 Tranås
tel 0140- 68 457, 0703-866075
matts.aronsson@os.tranas.se

NATURUM ÖMBERG

(Ellen Hultman)
Stocklycke
599 93 Ödeshög
ellen.hultman@e.lst.se

NATURUM STORE MOSSE

(Martha Wägeus)
Store Mosse Nationalpark
330 33 Hillerstorp
0370-23792
070-5682849

NICMA NATURSKOLA

(Nina Svensson, Niclas Märdfelt)
Pingränd 3
614 34 Söderköping
Tel: 0121-249 00
Nina 070-444 55 95
Niclas 070-740 89 40

Region Syd

NATURUM BLEKINGE

(Robert Ekholm)
Gymnastiken
Ronneby Brunspark
372 36 RONNEBY
tel: 0457-168 15
naturum@k.lst.se

EKOMOBILEN

Kristianstads Naturskola
(Sam Peterson, Ola Svensson, Andreas Magnusson)
KICK, Vinterstallet
Norretullsv. 5
291 32 KRISTIANSTAD
tel: 044-13 63 61, fax: 044-21 98 24
naturskolan@utb.kristianstad.se
www.buf.kristianstad.se/kick/not

FREDRIKSDAL MUSEER OCH

TRÄDGÅRDAR

(Karin Hjelmér, Ricky Wrentner, Lina Bomark, Åsa Jansson)
Gisela Trapps väg 1
254 37 Helsingborg
tel: 042-10 45 00
Karin 042-10 45 06
Lina 0732-31 11 21
Ricky 042-10 45 56
Åsa 042-10 45 07
karin.hjelmer@helsingborg.se
lina.bomark@helsingborg.se
ricky.wrentner@helsingborg.se
asa.jansson@helsingborg.se
www.fredriksdal.se

HÖRJELGÅRDEN

(Hjalmar Dahm)
Box 1013
221 04 LUND
tel: 073-3260172
hjalmar.dahm@gmail.com
www.planteco.lu.se/horjel/

IRE NATUR- OCH KULTURSKOLA

(Peter Norberg, Ingela Norberg, Torvald Sällström)
Ire
374 92 Asarum
tel/fax 0454-62143, mobil 0733-576106
ire.natur@telia.com
peter.norberg@utb.karlshamn.se

KULLABERGS NATURUM

(Daniel Åberg, Helen Thorn Jönsson)
Länsstyrelsen i Skåne Län
Förvaltning Kullaberg
Blåkullavägen 6
160 42 Mölle
042-34 72 01,
Daniel 0702-08 63 63
Helen 076-8401505
daniel.berg@m.lst.se
helen.thorn.jonsson@m.lst.se

MILJÖVERKSTADEN

(Klas Nyberg m.fl.)
Tekniska förvaltningen
Gäsebäcksvägen 4
252 27 Helsingborg
tel: 042-10 70 81, fax: 042- 18 77 80
miljoverkstaden@helsingborg.se

MALMÖ NATURSKOLA

(Bo Lindvall, Birger Emanuelsson)
Pedagogiska Centralen
Rönnebladsgatan 1B, 4 v.
212 16 MALMÖ
tel: 040-34 36 89, fax: 040-34 36 94
070-535 51 14
natur@malmo.se

MARIETORPS NATURSKOLA

(Hans Nilsson-Dahlin, Lena Håkansson,
Paul Axelsson, Lisa Olsson)
BUN
Tobaksgatan 11
271 80 Ystad
0411-55 02 45
lenahaakansson@spray.se

NATURSKOLAN GLADAN

(Mats Svensson)
Margretetorp, Snogeholm
275 93 Sjöbo
tel/fax: 0416 160 65
snogeholms.strovomrade@swipnet.se
joakim.norgren@skogssallskapet.se

NATURSKOLAN SÖLVESBORG

(Joachim Fryklund och Pia Nilsson)
Ynde Byv. 22
294 92 SÖLVESBORG
tel 0456-81 66 47
0733-74 73 64 (Pia)
0708-69 18 21 (Jocke)
naturskolan@edu.solvesborg.se
www.edu.solvesborg.se/naturskolan

NATURUM SKÄRALID

(Carina Johansson)
Skäralid 747
260 70 Ljungbyhed
soderasens.nationalpark@m.lst.se

NATURSKOLAN I LUND

(Anders Kjellsson, Eva Persson, Carolina Andersson)
Box 41
221 00 LUND
tel: 046-35 70 60, fax: 046-35 83 41
eva.ute.persson@lund.se
carolina.ute.andersson@lund.se
anders.kjellsson@lund.se
naturskolan@lund.se
www.naturskolan.lund.se

NATURSKOLAN SÖDERÅSEN

(Lotta Lundberg)
Stubbaröd
260 23 KÅGERÖD
tel: 0418-81064
lotta.lundberg@ipbo.se

STENSHUVUDS NATURUM

(Thomas Hansson)
Länsstyrelsen i Skåne län
277 35 Kivik
tel: 0414- 70 882, fax: 0414- 70982
naturum@stenshuvud.se
www.stenshuvud.se

UPPLEVA NATURSKOLA

(Eva-Lena Nilsson)
Stensövägen 54
392 47 Kalmar
uppleva@bredband.net

Utanför Sverige

NÁTTÚRSKÓLI REYKJAVÍKUR

(Helena Oladottir)
Umhverfissvið
Skúlagötu 19
IS - 101 Reykjavík
Ísland
helena.oladottir@reykjavik.is

NATURSKOLAN UTTERN

(Bernt Nordman)
c/o Natur och Miljö
Annegatan 26
SF 00100 Helsingfors
Finland
bernt.nordman@naturochmiljo.fi

KARLEBY NATURSKOLA VILLA ELBA

Sandstrandsvägen 60
SF 67100 Karleby
Finland

BORGÅ NATURSKOLA

Miljövårdsbyrån pl. 23
SF 06101 Porvoo 10
Finland

1. Namn

Agneta Fries

2. Arbetsplats

Naturskolan i Umeå

3. Vad skulle du arbeta med om du inte vore naturskolelärare?

Tja, det realistiska svaret är väl klasslärare.

4. Vilken är din vision av Naturskolornas framtid

Att Naturskolan är en självklarhet i varje kommun, ett nav som inspirerar

FEM FRÅGOR

lärare att själva använda utomhuspedagogik i sitt dagliga arbete hemma på sina skolor. Jag skulle också vilja att Naturskolorna skulle kunna påverka viktiga beslut, t ex när man bygger en ny skola, formar kurser inom lärarutbildningen mm.

5. Vilken är din favorit-ute-mat-rätt

Sik i kokgröps.

Biotopia - biologins Tom Tits eller en naturskola mitt i stan?

Uppsala har nyligen fått en ny-gammal attraktion. Biologiska museet, som byggdes 1910, har renoverats, moderniserats och utökats. Från att ha varit ett traditionellt, naturromantiskt biologiskt museum med svenska djur och naturtyper, har det förvandlats till en interaktiv miljö med datorbaserad information, nya spännande utställningar, ett biolabb för experiment och upptäckter, och en turistinformation till Upplands natur.

I SKOLANS TJÄNST

Biotopia är ett museum där barnen är den viktigaste målgruppen. I uppdraget från huvudmannen Uppsala kommun står det att: "verksamheten skall vara ett komplement och en förstärkning av skolans undervisning i naturkunskap och biologi dit, förutom att skolklasser tas emot för guidning och undervisning, lärare och elever skall kunna vända sig för att få hjälp med lektionsupplägg och innehåll och för att söka fakta inför exempelvis projektarbeten. Man ska öka förståelsen för samband i naturen, öka kunskapen om biologisk mångfald, väcka lusten till egna naturupplevelser och lägga grunden för en ekologisk livssyn". På Biotopia ska nyfikenheten och upptäckarlusten väckas!

Till Biotopia kommer skolklasser för att fascineras av naturtrogna dioramer med spännande ljud- och ljusspel. Samtidigt lär eleverna sig mer om fåglar och däggdjur i Upplands natur. I den nya utställningen "En uppländsk

tidsresa" möter de geologiska fenomenen, som inlandsis, sedimentation, landhöjning och kontinentaldrift. Upplevelsen står hela tiden i centrum. Tack vare dramatiseringar och datorer når vi alla elever, även de minst naturintresserade.

I Biotopias biolabb råder ofta febril aktivitet. Här laborerar gymnasieelever fram livets molekyl ur kiwi eller rom, och lågstadieelever undersöker med hjälp av kniv och stereoluppar vad som döjer sig i trädens knoppar. Högstadieelever spelar kanske evolutionsspelet och funderar på vem som är släkt med vem, medan mellanstadieeleverna gäuter fossil och lär sig mer om Upplands berggrund. En förberedelseklass går i närkontakt med tropiska frukter, letar frön, forskar om en utvald frukt och redovisar sina upptäckter för kompisarna i klassen.

NATURVETSKAPLIGT

ARBETSSÄTT

Biotopia erbjuder aktiviteter för lärare och elever inom områdena landskap, evolution, Linnés kärlek och småkryp. Efterfrågan styr utbudet och nya aktiviteter utvecklas efterhand som behoven uppstår. Alla de aktiviteter vi erbjuder bygger på ett naturvetenskapligt arbetssätt. Eleverna undersöker, beskriver, frågar, drar slutsatser och redovisar. Redovisningen är viktig för att ge alla elever i gruppen möjlighet att synas. Precis som naturskolorna vill vi ge positiva

upplevelser och låta eleverna genom egna upptäckter lägga en grund för kunskapsutveckling. Med det undersökande arbetssättet uppmuntras eleverna att ta egna initiativ och lär av egna erfarenheter. Kanske lockar vi fram morgondagens vetenskapsmän/kvinnor på Biotopia?

EN FÖRMIDDAG I BIOLABBET

Den här dagen kommer två olika grupper till museet för att ägna sig åt aktiviteten "Under ytan", ett dagis och en åk 2 klass. Eftermiddagen innan har vi hävat kryp ur Fyrisån 500m från museet. Djuren har nu fått tillfälligt hem i Biotopias små akvarier. Håvar, tvåvägsluppar, stereoluppar, böcker, nyckel-duk, webbkamera och fotoskrivare står redo. Grupperna kan komma!

Vi börjar alltid med att dela in klasserna i mindre arbetsgrupper. Eleverna får träna sig på att samarbeta. Under en timmes besök ägnar de ca 15 minuter åt fritt hävande. Sedan får varje grupp välja ett djur att studera närmare. Det här är det svåraste momentet, att begränsa sitt forskningsområde! Förskol barnen använder framför allt handluppar och nyckelduk, medan skolbarnen arbetar med stereoluppar, datorer och böcker. Ryggsimmare, nattsländelarver, posthornssnäckor, sötvattensgråsuggor och flicksländelarver hamnar i små burkar.

Tillsammans med förskol barnen letar vi ögon, ben och mun, och pratar lite om hur djuren lever. Djuren skickas runt så att alla får se. Skolbarnen får i stället redovisa sina upptäckter för klasskompisarna, bland annat med hjälp av en videokamera kopplad till en stor plattskärm på väggen. Det är ivriga elever som ställer in kamerans skärpa. Resultatet är mäktigt - trollsländelarver ser riktigt otäcka ut när de blir 50 cm långa!

Under aktiviteten har de utvalda djuren blivit fotograferade med webbkamera och varje grupp har fått med sig en bild på sitt djur hem. Alla känner lite extra för "sina" kryp nu - även de elever som till en början tyckte att djuren var äckliga! För pedagogerna väntar lunch, städning och förberedelser inför morgondagens aktiviteter. Då ska en åk 5 klass titta på småkryp "på fältet", i Fyrisån, som på en riktig naturskola!

HELG- OCH LOVAKTIVITETER

Av Biotopias nästan 30.000 besökare första halvåret är ungefär 1/4 förskolebarn och skolelever. Resterande besökare kommer på helger och upptäcker museet på egen hand. De sitter vid datorerna och läser om geologi och djur. Kanske lyssnar de på valarnas sång, isen som kalvar, ugglornas hoande eller sommarens åskväder. I biolabbet möter de en av museets naturpedagoger. Nu på påsklovet sår vi ängsfröer och åkerogräs tillsammans med besökarna. Vi pratar om biologisk mångfald och att vi behöver hjälpa blommorna för att de ska trivas på sommarängen. Barnen får ta med sig en kruka hem och följa utvecklingen från frö till blomma.

Några krukor med nysådda ängsväxter blir kvar på museet. De driver vi upp i den inglasade entrén. Första sommarlovsveckan ska de planteras ut i parken utanför museet. Det får besökarna hjälpa till med! Förhoppningsvis trivs gullviva, förgätmigej, åkervädd och de andra ängsväxterna så bra att de blommar i parken många år framöver. Vår förhoppning är att de ska locka till sig fjärilar och andra pollinatörer, så att det blir ett myller av liv i parken.

Vi försöker även locka fåglar till parken. På sportlovet snickrade våra

besökare holkar för flugsnappare, starrar och trädkrypare. I mitten av mars satte kommunens viltvårdare upp dem i parken. Nu väntar de alltså på sina första hyresgäster! Vi tycker att det är viktigt att barnen som kommer till museet får bekräftelse på det de gör här. När det kommer tillbaka till parken ska resultaten av arbetet i biolabbet synas!

TURISTINFORMATION

På Tom Tits Experiment är "Utställningens främsta funktion ... att vara apitretare. Att ge varje besökare lust till eget kunskapssökande." Det är så vi vill att våra utställningar ska fungera också. Med dramatiseringar vill vi fascinera, inspirera och locka till besök i

den "riktiga" naturen. Utflyktstips i utställningarna och vår friluftskunniga personal hjälper besökarna att hitta ut till vandringsleder, naturreservat, smultronställen och badplatser. Vi uppmuntrar dem att ge sig ut på egna upptäcktsfärder, upptäcktsfärder som förhoppningsvis leder till ökad förståelse för naturen. Och det är ju dit vi alla strävar, eller hur? Besök gärna vår hemsida för att läsa mer om vad vi gör och för att få utflyktstips till den uppländska naturen!

TEXT: LOTTA SAETRE, NATURPEDAGOG
FOTO: JOHAN ASP OCH EMIL NILSSON

Årsmötet 2008

Naturskoleföreningen årsmöte och kursdagar 2008 hölls på Flämslätts kursgård i Skaraborg och arrangerades av Aspö Naturskola och Science centret Balthazar. Vi fick vara med om roliga aktiviteter med både natur och teknikinriktning, serverades god mat och sov gott i färdigbäddade (för första gången!?) sängar.

Bygga båt och köra race i sjön, att bli ett med naturen och att värdera en gran var några av första dagens utma-

ningar. Kvällen avslutades med två föreläsningar, den första om en studie i utomhusmatematikens effekt på inläring av begreppet area och den andra om tillgängliggörande av besöksmål. Dag två inleddes tidigt med bussresa och tranerekord vid Hornborgarsjön. 15300 tranor fick håret att resa sig, i alla fall på min kropp. Vilken upplevelse! Eftermiddagens årsmötesförhandlingar avlöpte väl och avslutades med avtackning, information och en film om Nacka naturskolas verksamhet. Kvällen bjöd på god middag, dans till fantastiskt liveband som vi lyckades få att spela extranummer och sedan karaoke långt in på natten! Sista dagen åkte hela gänget, vi var nästan 100st (!), till Balthazar-sinnenas verkstad och fick prova deras roliga lekplats, vara med om bild- och ljusaktiviteter och lära oss att gjuta fossil. Vi fick se prov på hur naturskolan och Balthazar lyckats väl med sitt samarbete både med varandra och andra aktörer i kommunen. Det var mycket inspirerande för oss besökare!

Våra vänner i Skövde ska ha ett stort tack för ett mycket väl genomfört arrangemang. Allt funkade perfekt, från mat och transport till ett innehållsrikt och varierat program! Stafettpinnen har nu lämnats vidare till Fredriksdal museer och trädgårdar i Helsingborg som arrangerar årsmötet v 17 2009.

STINA LINDBLAD

Naturskola i Göteborgs botaniska trädgård

Med luppens hjälp studeras en blommas delar. Nästa steg är att använda en floras bestämningsnyckel för att ta reda på en okänd växts namn.

Att måla akvarell är ett bra sätt att stanna upp och noga studera en växt. Här målas det i klippträdgården, en fantastisk plats.

BSR Eagle har landat!

Efter tre år är nu BSR Eagle projektet avslutat. Det enda som återstår är att Interreg- kontoret i Rostock skall betala ut pengarna för de sista halvåret...

BSR Eagle var ett i sitt slag mycket stort och omfattande EU-projekt, som syftade till att stärka naturskolornas och utepedagogikens roll i samhället. Projektet syftade också till att jobba för ett hållbart samhälle, samt att bevara viktiga natur- och kulturvärden.

I projektet ingick drygt 50 olika partners i alla de 10 Östersjöländerna. I Sverige var Malmö Naturskola, Uddevalla natur och kulturskola, Nynäshamns naturskola, Store mosse Nationalpark samt Naturskoleföreningen partners.

Projektet har inneburit mycket skiftande saker i olika länder. Som en röd tråd har dock varit twinning, dvs erfarenhetsutbyten över gränserna. Mycket ansträngningar har gjorts att översätta arbetsmaterial till engelska, så att alla runt Östersjön skulle kunna ta del av vad vi gör i de olika Östersjöländerna.

I Sverige har t.ex. Nynäshamn översatt sitt miljötema-material, Store mosse har producerat guider på tyska och engelska, Uddevalla utvecklat sin hälsostig och i Malmö har vi bl.a. jobbat med en naturslinga för handikappade och synskadade samt naturguider.

Naturskoleföreningen har heller inte gått lottlös, utan producerat ett antal nummer av "Bladet" inom ramen för BSR Eagle. Robert Lättmans frivilliga arbete har motfinansierats av EU med ca 64 000 kr, som kommit föreningen tillgodo.

Under projekttiden har också två internationella Marina "workshops" hållits i Köpenhamn och Falsterbo. Delegater från de flesta av östersjöländerna möttes under några dagar och delade med sig av sina erfarenheter av pedagogik i marin miljö.

Slutligen vill jag slå ett slag för den hemsida som vi i Malmö utarbetat i samarbete med flera andra projektdeltagare kring Östersjön. Hemsidan som heter BAT (Baltic Animal Translator) är tänkt att hjälpa biologer och andra naturintresserade med översättningar av djurnamn i Östersjöregionen. För tillfället finns ungefär 400 djurarter översatta till 12 språk på hemsidan. Adressen är www.pedc.se/bat

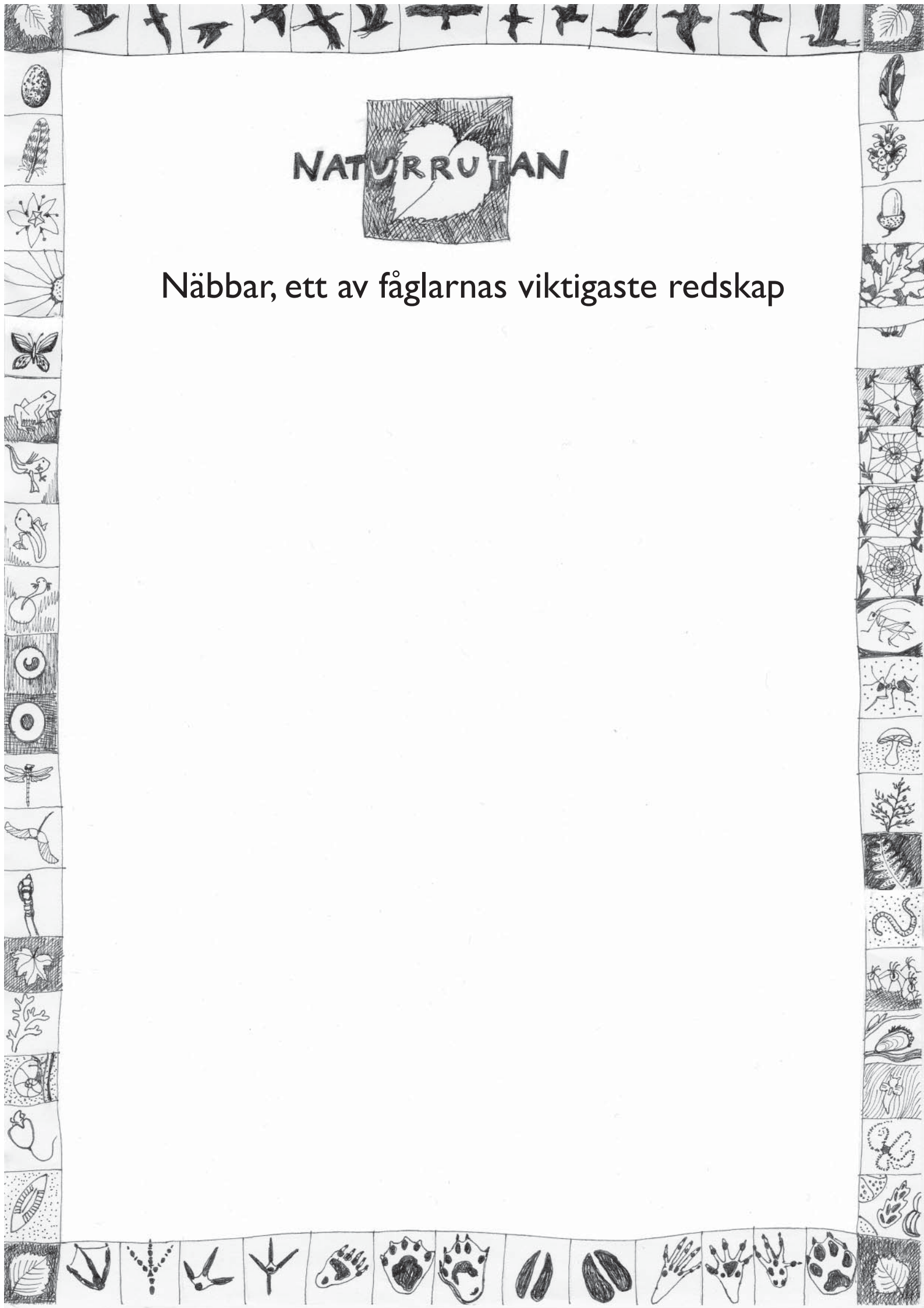
Min förhoppning är att vi även efter BSR Eagles landning, skall kunna fortsätta ett aktivt utbyte med de andra Östersjöländerna. Om någon är intresserad av att få kontakt med Naturskolor eller Nationalparker på andra sidan Östersjön, hjälper jag gärna till med kontaktförmedling.

BIRGER EMANUELSSON, MALMÖ NATURSKOLA
NATIONELL KOORDINATOR FÖR BSR EAGLE

NATURRUTAN

Näbbar, ett av fåglarnas viktigaste redskap

AKVARELL FÖR NYBÖRJARE 3-DAGARSKURS 23-25 JUNI

Under tre dagar får du lära dig grunderna i akvarellmålning och möter genom akvarellen den vackra naturen på Hamburgö. Vi bor i det mysiga vandrarhemmet i Hamburgö gamla skola med tillgång till både inomhusateljé och "halvutomhusateljé".

Vi börjar kursen med att gå igenom grunderna i akvarellteknik – måla vått i vått, måla vått på torrt, schumra, rista, och vi gör färgexperiment i enkla övningar.

Vi provar några olika papper och penslar och sen ger vi oss ut i den vackra naturen på ön och letar motiv både i det stora landskapet/ havet, och i det lilla – blommor, lavar, detaljer. Du får hjälp att se motiv på olika sätt, att förenkla, och att ibland använda en begränsad färgskala.

Under de gemensamma genomgångarna ser vi på uttrycket i bilden och på teknik och tillvägagångssätt. Man lär sig otroligt mycket genom att se på sina egna och på varandras bilder.

Det viktigaste jag vill förmedla är att det ska vara kul! och att deltagarna ska våga prova olika sätt, inte vara rädda att göra fel...

För att verkligen ha tre hela dagar till målning startar vi redan på söndagkvällen 22 juni med en gemensam måltid och en liten introduktion till de tre dagarna.

Pris för kursen är 3.450 kr. Max. 12 deltagare.

Då ingår förutom kursavgift; 3 natters logi i tvåbäddsrum med egen toa/dusch, söndagens välkomstmåltid, frukostar, luncher och förmiddagsfika.

(För kvällsmåltiderna finns möjlighet till gemensam tillagning eller beställning från lokala leverantörer, alternativt restaurangbesök.)

Anmälan senast 30 maj

Frågor om kursen? Kontakta kursledare Annika Rockström på; rockan@post.utfors.se eller 0523-22 771, 0701 - 42 69 82

För anmälan till kursen och frågor om boendet, kontakta Annika och Stellan Peterson på Hamburgö Gamla Skola; info@hamburgogamlaskola.se, eller tel 0525-345 00, 073-344 60 60/61.

Naturskolematerial

Att lära in matematik ute, bok av Uppsala, Falu och Nynäshamns naturskolor, 125kr. Beställ på www.teknikverkstan.com

Att lära in engelska ute, bok av Lotta Carlegård. Beställs på www.teknikverkstan.com

Leka och lära matematik ute. Förskolan. Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. Beställs på www.teknikverkstan.com

Att lära in ute året runt, bok av Nynäshamns Naturskola, 265 kr. Beställs på www.teknikverkstan.com

Naturpedagogik, bok av Germund Sellgren, 397 kr, Gleerups utbildning AB, Box 367, 201 23 Malmö, 040 - 20 98 00, www.gleerups.se

Smådjur i Kristianstads vattenrike, häfte 30 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenrikesnurran, 300 kr för 15 st, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenexperiment, häfte 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Energikompendium, 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Musik-CD, välkommen-in-i-naturen-visor, inklusive not- och texthäfte, 60 kr, Gerd Strandberg tel 018-25 14 74

Sinnenas skog, miljöpedagogik på Pereyra, 60 kr, 08-16 70 30

Smådjur på land, häfte 30 kr, 023-83 10 1, Falu Naturskola

Upplev naturen med alla sinnen, både på svenska och engelska, häfte för er som arbetar med funktionshindrade, 125 kr + porto, Vuxenhabiliteringen 018-611 6774

Handledningar: 1) Att göra eget papper 2) Att odla och använda potatis 3) Att odla och använda pumpa och potatis, 30 kr/st, 08-756 88 48

Vattenkort med vattendjur, 20 kr + moms, 021- 530 60, christer.svensk@edu.vasteras.se

CD-skiva med vattendjur, bilder att fritt användas, 150 kr + moms, 021-530 6, christer.svensk@edu.vasteras.se